DOMSTOLENS DOM (Sjette Afdeling)
20. marts 1997 *

I sag C-295/95,

angående en anmodning, som Circuit Court, County of Dublin, i medfør af protokollen af 3. juni 1971 vedrørende Domstolens fortolkning af konventionen af 27. september 1968 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager, har indgivet til Domstolen for i den for nævnte ret verserende sag,

Jackie Farrell

mod

James Long,

at opnå en præjudiciel afgørelse vedrørende fortolkningen af artikel 5, nr. 2, i ovennævnte konvention af 27. september 1968 (EFT 1978 L 304, s. 17), som ændret ved konventionen af 9. oktober 1978 om Kongeriget Danmarks, Irlands og Det Forenede Kongerige Storbritannien og Nordirlands tiltrædelse (EFT L 304, s. 1, og — den ændrede tekst — s. 77) og ved konventionen af 25. oktober 1982 om Den Hellenske Republiks tiltrædelse (EFT L 388, s. 1),

har

* Processprog: engelsk.

DOMSTOLEN (Sjette Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, G.F. Mancini, og dommerne C.N. Kakouris (refererende dommer), G. Hirsch, H. Ragnemalm og R. Schintgen,

generaladvokat: P. Léger
justitssekretær: ekspeditionssekretær H.A. Rühl,

efter at der er indgivet skriftlige indlæg af:

— Jackie Farrell ved Senior Counsel Inge Clissmann og barrister Felix McEnroy for solicitor David Bergin, solicitorfirmaet O'Connor & Bergin

— James Long ved barrister Ann Kelly for solicitors Lavery Kirby & Co.

— den irske regering ved Chief State Solicitor Michael A. Buckley, som befuldmægtiget

— den tyske regering ved departementschef Jörg Pirrung, Forbundsjustitsministeriet, som befuldmægtiget

— Det Forenede Kongeriges regering ved Stephen Braviner, Treasury Solicitor's Department, som befuldmægtiget

— Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved juridisk konsulent José Luis Iglesias Buhigues og Barry Doherty, Kommissionens Juridiske Tjeneste, som befuldmægtigede,

på grundlag af retsmøderapporten,

efter at der er afgivet mundtlige indlæg i retsmødet den 21. november 1996 af Jackie Farrell ved David Bergin, Inge Clissmann og Felix McEnroy, af James Long ved Senior Counsel Sean Moylan og Ann Kelly, af den irske regering ved barristers Nuala Butler og Mary Cooke og af Kommissionen ved José Luis Iglesias Buhigues og Barry Doherty,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 12. december 1996,

afsagt følgende

Dom

1 Ved kendelse af 15. maj 1995, indgået til Domstolen den 15. september 1995, har Circuit Court, County of Dublin, i medfør af protokollen af 3. juni 1971 vedrørende Domstolens fortolkning af konventionen af 27. september 1968 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager (EFT 1978 L 304, s. 17, herefter »konventionen«), som ændret ved konventionen af 9. oktober 1978 om Kongeriget Danmarks, Irlands og Det Forenede Kongerige Storbritannien og Nordirlands tiltrædelse (EFT L 304, s. 1, og — den ændrede tekst — s. 77) og ved konventionen af 25. oktober 1982 om Den Hellen-

ske Republiks tiltrædelse (EFT L 388, s. 1), forelagt et præjudicielt spørgsmål om fortolkningen af konventionens artikel 5, nr. 2.

2 Spørgsmålet er blevet rejst under en sag anlagt af Jackie Farrell, der har bopæl i Dalkey (Irland), mod James Long, der har sædvanligt opholdssted i Brügge (Belgien).

3 Det fremgår af hovedsagens akter, at Jackie Farrell fødte et barn den 3. juli 1988, som hun hævder James Long er fader til. Hun har ved District Court anlagt sag mod James Long med påstand om tilkendelse af underholdsbidrag til barnet.

4 James Long har foruden at bestride faderskabet anfægtet de irske retters kompetence til at påkende den af Jackie Farrell anlagte sag.

5 Jackie Farrell har gjort gældende, at de irske retter har kompetence i medfør af konventionens artikel 5, nr. 2. I denne bestemmelse, der udgør en undtagelse fra hovedreglen i artikel 2, stk. 1, hvorefter kompetencen ligger hos retterne i den kontraherende stat, på hvis område sagsøgte har bopæl, hedder det:

»En person, der har bopæl på en kontraherende stats område, kan sagsøges i en anden kontraherende stat:

...

2) i sager om underholdspligt, ved retten på det sted, hvor den berettigede har sin bopæl eller sit sædvanlige opholdssted eller, ved krav i forbindelse med sager om personers retlige status, ved den ret, der efter dennes egen lovgivning er kompetent i sagen, medmindre denne kompetence alene støttes på en af parternes nationalitet.«

6 James Long har heroverfor gjort gældende, at denne bestemmelse ikke kan finde anvendelse. Efter hans opfattelse kan Jackie Farrell ikke anses for at være »berettiget« (»maintenance creditor«) i den forstand, hvori udtrykket anvendes i konventionens artikel 5, nr. 2, idet hun ikke har opnået en retsafgørelse (»maintenance order«), hvorved det er fastslået, at hun er berettiget.

7 District Court har som førsteinstans afvist sagen med den begrundelse, at retten savnede kompetence. Jackie Farrell har appelleret denne afgørelse til den forelæggende ret, der har stillet Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»Er det i henhold til bestemmelserne i artikel 5, nr. 2, i konventionen om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager, der er undertegnet i Bruxelles den 27. september 1968, en betingelse for, at en sagsøger, der har bopæl i Irland, kan anlægge sag med påstand om tilkendelse af underholdsbidrag ved de irske retter mod en sagsøgt, der har bopæl i Belgien, at sagsøgeren forinden har opnået dom for, at der påhviler sagsøgte underholdspligt?«

8 Med spørgsmålet ønsker den nationale ret oplyst, om konventionens artikel 5, stk. 2, første led, skal fortolkes således, at udtrykket »den berettigede« omfatter enhver, der rejser krav om underholdsbidrag, herunder personer, som for første

gang anlægger sag vedrørende underholdspligt, eller kun personer, om hvem det allerede forinden ved en retsafgørelse er blevet fastslået, at de har krav på underholdsbidrag.

9 Den nationale ret har rejst dette spørgsmål, fordi Jurisdiction of Courts and Enforcement of Judgments (European Communities) Act 1988, hvorved Bruxelleskonventionen er blevet gennemført i irsk ret, i section 1 indeholder følgende definition:

— »Udtrykket 'den berettigede' ('maintenance creditor') betyder i forbindelse med en dom om underholdspligt ('maintenance order') den person, der er berettiget til de bidrag, som der træffes bestemmelse om i dommen.«

Formaliteten

10 Sagsøgte i hovedsagen har bestridt relevansen af det præjudicielle spørgsmål og har som begrundelse herfor anført, at underholdspligten, som hovedsagen vedrører, er accessorisk i forhold til spørgsmålet om faderskab, der vedrører personers retlige status, og at den relevante bestemmelse derfor ikke er artikel 5, nr. 2, første led, der indeholder udtrykket »den berettigede«, men bestemmelsens andet led.

11 Hertil bemærkes, at det ifølge kompetencefordelingen i forbindelse med den præjudicielle procedure i medfør af protokollen af 3. juni 1971 vedrørende Domstolens fortolkning af konventionen alene tilkommer den nationale retsinstans at fastlægge indholdet af de spørgsmål, den vil forelægge for Domstolen. Ifølge fast

retspraksis tilkommer det udelukkende de nationale retsinstanser, for hvilke de konkrete tvister er indbragt, og som har ansvaret for den retslige afgørelse, der skal træffes, på grundlag af omstændighederne i den konkrete sag at vurdere, såvel om en præjudiciel afgørelse er nødvendig for, at de kan afsige dom, som relevansen af de spørgsmål, de forelægger Domstolen (jf. dom af 27.10.1993, sag C-127/92, Enderby, Sml. I, s. 5535, præmis 10).

Det præjudicielle spørgsmål

12 Med henblik på besvarelsen af det forelagte spørgsmål bemærkes, at ifølge fast retspraksis (jf. bl. dom af 13.7.1993, sag C-125/92, Mulox IBC, Sml. I, s. 4075, præmis 10, og af 9.1.1997, sag C-383/95, Rutten, Sml. I, s. 57, præmis 12) anlægger Domstolen principielt en selvstændig fortolkning af de i konventionen benyttede begreber, således at konventionen får fuld retsvirkning under hensyn til formålene med EØF-traktatens artikel 220, som konventionen er udstedt til gennemførelse af.

13 En sådan selvstændig fortolkning er den eneste, der kan sikre en ensartet anvendelse af konventionen, som navnlig har til formål at gennemføre en harmonisering af de kontraherende staters regler om retternes kompetence, således at det i videst muligt omfang undgås, at flere retsinstanser har kompetence til at pådømme tvister, som udspringer af samme retsforhold, samt at styrke retsbeskyttelsen af de i Fællesskabet bosiddende personer, således at sagsøgeren let kan afgøre, ved hvilken ret han kan anlægge sag, og sagsøgte med rimelighed kan forudse, ved hvilken ret han kan blive sagsøgt (jf. ovennævnte domme i Mulox IBC-sagen, præmis 11, og Rutten-sagen, præmis 13).

14 Disse hensyn gør sig også gældende ved fortolkningen af begrebet »den berettigede« i konventionens artikel 5, nr. 2, første led, idet der ikke er grund til at antage, at denne bestemmelse henskyder fastlæggelsen af indholdet af dette begreb til lex fori.

15 Med hensyn til begrebets indhold er der navnlig blevet fremført to synspunkter for Domstolen. Ifølge det første, som sagsøgte i hovedsagen har gjort gældende, omfatter dette begreb kun personer, om hvem det allerede forinden ved en retsafgørelse er blevet fastslået, at de har krav på underholdsbidrag. Den oprindelige sag, hvorved en person, der rejser krav om underholdsbidrag, søger fastslået, at der overhovedet foreligger underholdspligt, er således ikke omfattet af denne bestemmelse.

16 Efter det andet synspunkt, som gøres gældende af sagsøgeren i hovedsagen, den irske og den tyske regering samt Det Forenede Kongeriges regering og Kommissionen, skal dette begreb forstås således, at det omfatter enhver, der rejser krav om underholdsbidrag, herunder den, som for første gang anlægger sag vedrørende underholdspligt.

17 I den forbindelse skal det fastlægges, hvad der er formålet med konventionens artikel 5, nr. 2.

18 Artikel 5 indeholder en række undtagelser fra hovedreglen i artikel 2, stk. 1, der tillægger retterne i den kontraherende stat, på hvis område sagsøgte har bopæl, kom-

petencen. Hver af de i artikel 5 fastsatte undtagelser fra denne regel har et særligt formål.

19 Specielt er formålet med undtagelsen i artikel 5, nr. 2, at give den, der rejser krav om underholdsbidrag — som anses for den svageste part i en sådan sag — et alternativt kompetencegrundlag. Forfatterne til konventionen fandt, at dette særlige formål skulle veje tungere end formålet med artikel 2, stk. 1, der er at beskytte sagsøgte, som i almindelighed er den svageste part, fordi han påtvinges sagsøgerens søgsmål.

20 Det er ikke bestridt, at dette var konventionens forfatteres hensigt i tilfælde, hvor det allerede forinden ved en retsafgørelse er fastslået, at sagsøgeren i en sag, der anlægges i medfør af artikel 5, nr. 2, har krav på underholdsbidrag, og hvor der i den nye sag nedlægges påstand enten om fastsættelse af underholdsbidragets størrelse — hvis dette ikke er fastsat i den forudgående afgørelse — eller om ændring af det allerede fastsatte beløb eller opfyldelse af underholdspligten, når sagsøgte betaler for sent eller nægter at betale.

21 Spørgsmålet opstår derfor, om forfatterne til konventionen havde den samme hensigt i tilfælde, hvor en person anlægger sag vedrørende underholdspligt i medfør af artikel 5, nr. 2, uden at det forinden ved en retsafgørelse er fastslået, at den pågældende har krav på underholdsbidrag.

22 Dette spørgsmål må besvares bekræftende.

23 I artikel 5, nr. 2, omtales »den berettigede« generelt, uden at der sondres mellem personer, om hvem det allerede er fastslået, at de har krav på underholdsbidrag, og personer, om hvem dette endnu ikke er fastslået.

24 Dette resultat har støtte i den rapport, som blev afgivet af det ekspertudvalg, der udarbejdede konventionsteksten, den såkaldte »Jenard-rapport« (EFT 1979 C 59, s. 1, jf. særligt s. 25). Vedrørende konventionens artikel 5, nr. 2, anføres der heri følgende:

»... retten på det sted, hvor den bidragsberettigede har bopæl, [er] bedst i stand til at fastslå, om han har behov for underhold, og til at fastlægge underholdsbidragets størrelse.

For imidlertid at tilpasse konventionen til Haagerkonventionen, foreskrives i artikel 5, nr. 2, desuden værnetinget ved retten på det sted, hvor den bidragsberettigede har sit sædvanlige opholdssted. Dette yderligere tilknytningsmoment er berettiget i sager om underholdspligt, for hermed får f.eks. en hustru, der er blevet forladt af sin mand, mulighed for at sagsøge sin mand om underholdsbidrag, ikke alene ved retten på det sted, hvor hun har sin retlige bopæl, men også ved retten på det sted, hvor hun har sit sædvanlige opholdssted.

...

Udvalget har i denne forbindelse på ingen måde tabt af syne, at der ved inddrivelse af underholdsbidrag kan opstå et præjudicielt spørgsmål (f.eks. om paternitet). Det var imidlertid af den opfattelse, at dette problem ikke berører bestemmelserne om

retternes kompetence, og at de vanskeligheder, det medfører, skal behandles i kapitlet om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser.«

25 Heraf fremgår, at konventionens artikel 5, nr. 2, skal anvendes på alle sager vedrørende underholdspligt, herunder sager, som anlægges af personer, der rejser krav om underholdsbidrag for første gang, og at det forhold, at faderskabet prøves som et præjudicielt spørgsmål under en sådan sag ikke har fået konventionens forfattere til at vælge en anden løsning.

26 Hertil kommer, at der ikke er blevet fremført noget afgørende argument imod en sådan fortolkning.

27 Herefter findes konventionens artikel 5, nr. 2, første led, at skulle fortolkes således, at udtrykket »den berettigede« omfatter enhver, der rejser krav om underholdsbidrag, herunder personer, som for første gang anlægger sag vedrørende underholdspligt.

Sagens omkostninger

28 De udgifter, der er afholdt af den irske og tyske regering samt af Det Forenede Kongeriges regering og Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber, som har afgivet indlæg for Domstolen, kan ikke erstattes. Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den nationale ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

kender

DOMSTOLEN (Sjette Afdeling)

vedrørende det spørgsmål, der er forelagt af Circuit Court, County of Dublin, ved kendelse af 15. maj 1995, for ret:

Artikel 5, nr. 2, første led, i konventionen af 27. september 1968 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager, som ændret ved konventionen af 9. oktober 1978 om Kongeriget Danmarks, Irlands og Det Forenede Kongerige Storbritannien og Nordirlands tiltrædelse og ved konventionen af 25. oktober 1982 om Den Hellenske Republiks tiltrædelse skal fortolkes således, at udtrykket »den berettigede« omfatter enhver, der rejser krav om underholdsbidrag, herunder personer, som for første gang anlægger sag vedrørende underholdspligt.

Mancini Kakouris Hirsch

Ragnemalm Schintgen

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 20. marts 1997.

R. Grass G.F. Mancini

Justitssekretær Formand for Sjette Afdeling